Ч. 107 (13.055). Львів, середа 18. травня 1932. Pocztowa opłata kapiłocono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр. Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 120 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 79-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Участь приватних службовиків у громадському житті.

Зайві непорозуміння. — Трохи статистики. — Поняття приватного службовика. — Старий тип службовика. Анахронічні пересуди. — Система у деяких установах. — Матеріяльні обставини. — Надмірна скромність і надмірна зарозумілість. — Політичний примітивізм. — Жертвенність. — Пасивний патріотизм.

Львів, 16. травня 1932.

Нинішня стаття належить до низки редакційних статтей на тему участи у нашому громадському житті людей поодиноких станів і професій, при чому спираємося на доступних нам, по змозі найбільш джерельних і вірогідних цифрах та устійнюємо деякі, на нашу думку, найбільш безспірні правди. Річ ясна, що така тема відкриває безмежне поле для дискусій — і це є головною метою наших статтей. Відгуки, які доходять до нашої редакції із широких кол наших читачів, свідчать уже тепер про правильність нашого підходу до цієї теми. Жаль лише, що деякі інтелігентні читачі — не віддаючи в сумнів їх доброї чи злої волі — зовсім непотрібно викликують непорозуміння. Нпр. у попередній статті на цю тему, п. н. „Хто з інтелігентів бере участь у громадському житті“ (гл. „Діло“ ч. 101 з 11 н. м.) ми писали лише про **пять** інтелігентських найчисленніших станів, при чому священики, вчителі сер. шкіл, адвокати, лікарі й інжинiри — це професії з обовязковою вищою освітою (про нотарів була згадка у ч. 102 „Діла“). Цілком ясно, що спроба статистики 5-ти станів не є ще переглядом всієї української інтелігенції. Тому, коли нпр. у 102 числі „Нового Часу“ читаємо, що „у своєму перегляді „Діло“ випустило з уваги студентську молодь, якої вклад у культурно-освітню чи навіть політичну працю міг би бути великий“, — то це звичайне непорозуміння: студентська молодь не є ані **станом** ані **професією**, а крім того громадська активність чи пасивність українського студенства є нині проблемою з такими специфічними й особливими моментами, що трактувати її всуміш із питанням про діяльність лікарів чи адвокатів абсолютно неможливо.

Окрему **категорію** в рядах української інтелігенції творять приватні службовики. При поважному підході до питання участи того нашого урядничого стану у громадському і політичному житті найбільші труднощі представляє **статистика.** СУПРУГА („Союз українських приватних урядовців Галичини“) має (з днем 1. I. 1932) **738** членів, при чому 433 зі Львова і 305 з провінції, але ці цифри лише дуже приблизно пояснюють стан приватних службовиків у Львові, а вже зовсім не є міродайні для провінції, якої кадри приватних службовиків є **кількакратно** від цієї цифри **більші.** Так нпр. знаємо, що на „Рідну Школу“ складає щомісячний 1%-вий податок **1.165** службовиків, а під цією цифрою треба розуміти головно тих службовиків тих українських установ, де або автоматично стягають даток з платні для „Рідної Школи“, або куди заходять її курсори. Але теж і само **поняття приватного службовика** досить простягле. Бо в приватних кооперативних установах працює нпр. чимало інжинірів; головою самої згаданої професійної організації приватних службовиків є економіст, а членами виділу два журналісти, — з другогож боку існує ще старий **тип** приватного службовика, який досить маркантно відріжнюється від членів усіх інтелігентських станів. Серед приватних службовиків маємо людей з найнижчою і найвищою освітою, з фаховим знанням або тільки практично придбаною рутиною, маємо одиниці на керуючих громадських і політичних становищах і — **масу зовсім громадськи інертних та політично незлекляррованих.** Тому, коли мова про приватних службовиків, то треба виелімінувати з цього поняття членів окреслених інтелігентських станів, про які вже була мова, або нпр. такий стан, як журналістів чи — стан зовсім новий і з власними характеристичними рисами — кооператорів. Колиж обмежитися до службовиків без точно означеної професії на підставі фахової освіти, то на загал прийдеться ствердити **негативний** образ цієї категорії українських інтелігентських сил, що торкається їх участи у громадському та політичному житті.

Кажучи про **старий тип** українського приватного службовика, треба тямити, що 1) історія українських приватних установ вміщається покищо лише у двох ґенераціях, при чому деякі з найбільших установ, що затруднюють найбільше число людей, дають заробіток по нинішній день ще декому зі своїх **основників** і 2) значіння приватної установи в національному житті й обсяг її праці значно змінився в останніх 14-ти роках, коли характер державних установ став одинонаціональним польським і коли майже зачинився до них доступ для українських інтелігентських сил. З першого зазначеного факту випливають все ще подекуди істнуючі в нашому громадянстві анахронічні погляди, що в приватних установах можуть отримувати посади лише ті, для яких зачинена вища освіта через брак грошей, впертости або таланту, а з освітою зачинена „каріера“ на державній урядничій драбині чи (вимково) у вільному званню. Коли сьогодні нісенітність такого погляду не викликує в розумної людини ніякого сумніву, то проте ще на переломі XIX. і XX. віку такий погляд був у нас пануючий. Його практичні наслідки фатальні: не лише в приватних установах найшлася сила урядовців навіть без середньої загально-освітньої або фахової освіти, але й — абстрагуючи зовсім від освітнього цензусу (він не завжди рішаючий для вартости людини і громадянина) — громадяни гляділи на приватного службовика легковажно, а приватний службовик сам почував себе затурканим і без морального права „пхатися“ у громадське життя. Займатися громадською працею було наче привілеєм директорів чи взагалі членів управ, — нижчий урядовець, навіть колиб і годився для такої праці та мав до неї хист, лякався виступати назовні або через свою залежність від службових зверхників або через брак певности себе. Коли мати на увазі спеціяльно деякі установи, то завинила там у величезній — а то й може рішучій мірі — **система,** створена в установі її основниками і першими креманичами, яка подекуди ваготить на ній по нинішній день. Ця система не сприяє вихованню службовиків на **громадян,** потураючи зате може надмірному бюрократизмові і дещо анахронічним формам внутрішніх взаємин між урядовцями тої самої установи і також між урядовцями та управою.

Можливо, що на громадську пасивність приватних службовиків впливають дещо їх невідрадні **матеріяльні обставини.** Однак цей момент не є рішаючий. Матеріяльне винагородження залежить від фінансової спроможности інституції, доброї волі управи та авторитету професійної організації службовиків, який у свою чергу здобувається солідарністю тих останніх та індивідуальними прикметами провідників. Однак фактом є, що деякі установи затруднюють близько 100 службовиків, поміж якими є також люди бодай середньо-заможні, а проте на цілу установу нема десятки **громадських діячів,** не кажучи вже про діячів **політичних.**

Зате нотирійними є два явища у більшості приватних установ, які тісно вяжуться зі згаданою вгорі зміною значіння і навіть характеру наших приватних установ від кільканацяти літ. З моментом, коли центр уваги громадянства, згідно з гаслом органічної праці, перекинувся на культурно-освітню, господарську й суспільну ділянку, деякі урядовці культурно-освітніх та економічних установ і суспільних організацій почали себе гейби автоматично вважати... громадськими робітниками з самого титулу своєї посади в даній установі. Коли раніше вони недоцінювали себе й були надто скромні і тому бокували від громадської і політичної праці, тепер неодин із них уважає свою місію і свій обовязок супроти нації завершеними — коли він сім годин працює у бюрах поважної установи всенародного значіння. Забуває тільки одну дрібничку, а саме: **дефініція громадської праці виключає заробіток за ту працю!** Урядовець може віддавати установі більші або менші услуги, він може навіть багато більше давати іноли установі своїм знанням, досвідом, хистом і працею ніж отримувати від неї. А проте титулу громадського діяча не надає установа, яка є підставою екзистенції даної людини. На це треба і спеціяльних особистих прикмет вдачі та духа і — **безкорисної праці поза працею заробітковою.**

Друге ненормальне нотирійне явище серед галицьких приватних службовиків — це **політичний примітивізм** упарі з хоробливим нахилом до **політиканства.** В останніх кільканацяти роках витворився в Галичині особливий тип прихильника т. зв. кухонної політики („Küchenpolitik“), який усе знає, усе критикує, є завзятущий „націоналіст“, невдоволений з ні одної із істнуючих партій, але переважно навіть не читає українських газет ані книжок, не знає і не цікавиться історією українських суспільних течій та істнуючих партій, ані програмами цих останніх і їх діяльністю, не має власного політичного світогляду і ходить самопасом, поклоняючись засаді „моя хата з краю“... Той тип пустослового всезнайка находить — на жаль найчастіше захист саме в українських приватних установах...

Але одночасно треба ствердити факт, що нпр. львівські приватні службовики несуть на собі найбільший **тягар жертвенности на народні цілі.** Бо до них найлекше попасти: їм стягають з платні відразу відсоток на „Рідну Школу“, до них ходять з „Просвіти“, від інвалідів, від усяких добродійних імпрез, і вони завжди дають даток, який і в їхньому скромному бюджеті грає ролю і в сумі представляє таки чималу вартість. При кожній масовій акції (нпр. вибори) приватні службовики теж виконують свій національний обовязок. Тому не можна казати, що вони не є патріотами. Навпаки: **їхній патріотизм не підлягає сумнівові. Але це є т. зв. пасивний патріотизм,** який не вимагає ніякої енергії, ніякого зусилля.

Очевидно — про одиниці не говоримо. Знаємо навіть цілі установи, які ще розмірно донедавна не відріжнялись своїми службовиками від схарактеризованого негативного типу, а нині мають службовиків, з яких **кожний десь громадськи працює.**

Висновки прості: широка українська опінія мусить позбутися решток анахронічних поглядів, які тільки ображують приватного службовика; внутрішні відносини в установах (товариські взаємини між самими службовиками та між персоналом і управами) повинні формуватися так, щоби в установі істнувала атмосфера, необхідна для виховування громадян; зокрема службовики мусять усвідомити собі, що найшовши матеріяльну (хоч може й скромну) екзистенцію в установі, якої власником і клієнтом є громадянство, — має обовязок бодай дрібку працювати **поза** своєю установою для громадянства і самому стати громадянином.

—o—

Нові заворушення в Бомбаю

Із Бомбаю повідомляють, що там знову прийшло до нових сутичок між гіндусами і магометанами. Ситуація в місті дуже поважна. Військова влада вислала сильні відділи на допомогу поліції, яка не була вселі приборкати заворушення. В дільницях міста, де прийшло до заворушень, вибухли пожежі. Є кількох убитих і кількасот ранених.

Польща в Женеві.

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 10. V. 1932.

I.

Конференція для розброєння тягнеться й тягнеться, тай кінця її не видно. Вона перетворилася наче на тривку установу в Женеві: чимало її членів поселилося тут, так сказати, на достійне; так само й чимало журналістів з ріжних кінців світа. Комісії відбувають сотні засідань, по кілька в день, а на засіданнях цих ніщо з усього того справді не виходить. Всі в глибині своїх душ переконані, що треба би нарешті покінчити цю коштовну конференцію, яка перейшла в стан хронічний. Одначе хто, котрий делеґат і котрий уряд, посмів би взяти на себе „вину" за почин до „розбиття" конференції для розброєння, на яку люди й народи поклали колись стільки надій? Отже вона тягнеться, наче неділньне пополудне, безконечне і нудне. Над нею іронізують собі по кутах її учасники й свідки; коштом її, хто хоче, гострить собі язика, але перевернути її ніхто не сміє: не сміє зі страху, що банкроцтво конференції й звязаних з нею надій могло би раптом кинути світ у катастрофу, яка — всі це почувають — назріває знутра, і наближається іззовні, наче невідхильне, невмолиме фатум.

II.

Під важкою свідомістю невідкличної фатальности живе нинішня Женева — принаймні та її частина, що ваготіє довкола Союзу Народів. Усі говорять притишеним голосом, наче в кімнаті хворої людини, усі вистерігаються піднести тон. Усі — за одним виїмком польських представників. Останні активні на всі сторони, начеб нічого і не було. Активні в напрямі Данціґу й Німеччини, і зокрема в напрямі тієї слабосильної й малокровної установи, що називається Охороною Меншин у Союзі Народів. Нарешті виступають навіть проти одиниць, які видаються їм небезпечними для потуги Річипосполитої.

Сесія Ради Союзу Народів, що розпочалася в понеділок та, перервана на Зелені Свята, відновиться у найближчий вівторок, багата польськими справами. Не прибільшаючи ні трішки, можна сказати, що Польща з усіх держав останніми часами якось найбільше дає тем Союзові Народів для нарад і рефератів, і найчастіше з усіх держав земної кулі перебуває перед женевською установою, перетвореною в свого роду трибунал, в ролі обвинувачуваного.

Так і цим разом.

III.

Високий комісар Союзу Народів для Данціґу, п. Ґравіна (італієць) приїхав сюди, щоби дати Раді Союзу Народів звідомлення про ріжні спірні справи між Польщею і Данціґом, і при цій нагоді представив Раді прецікаві, урядово стверджені відомости про підготовлену і тільки в останньому моменті перепинену виправу польських „стшельців" на здобуття Данціґу. Подібно як у 1919 році польські ґенерали проти виразної заборони Найвищої Ради союзників і всупереч формальному, чесним словом припечатаному приреченню Падеревського, кинулися, користуючись завішенням зброї, на УГАрмію війська Галера тай створили оськтак „доконаний факт" щодо Східної Галичини, який антанта потім, забуваючи за свої власні запевнення, признала; як потім Желіґовський без виповідження війни заскочив Литву походом на Вильно тай створив таким чином новий доконаний факт, знов-же потім так само признаний антантою; — так мало оце на наших очах статися з Данціґом. Рахунок був простий: Данціґ безборонне місто, Німеччина роздерта страшною язвою безробіття, господарської нужди й міжпартійних сварок, та й ще спутана від заходу загрозою армії французької республики, ще досі звязаної військовим союзом з Польщею, не зможе інтервенювати. Треба, значить, покористуватися нагодою, може вже останньою, захопити місто, створити доконаний факт — і перевести анексію. Підприємство було підготовлене і вже напередодні здійснення, коли раптом заговорила про це англійська преса. Вийшла немила історія і то тим більше, що цим разом Франція виявилась менше схильною ніж у галицькій і виленській справі покривати своєю дипльоматією відсвіжені задля Данціґа методи Галера й Желіґовського. Бо у Франції, хоча як воно могло ще недавно видаватися неймовірним, настрої щодо Польщі підпали великим змінам, змінам, від яких може поважно захитатися ціла польська „ситуація" в Европі. Французький амбасадор у Варшаві мав звертатись до польського уряду спротивитись енерґійно орґанізаторам походу на Данціґ. Це помогло, але справа все одно опинилась перед женевським трибуналом. Звістки англійських ґазет про виправу на Данціґ здементовано, але так дипльоматично, що нема нікого, хто навіть на хвилину хотів би повірити заперечуванням. Тут усі вірять, що здементовані відомости були правдиві; зрештою п. Ґравіна потвердив їх і членам Ради, і не вагається потверджувати їх у приватних розмовах з журналістами.

А коли прийшла на чергу Ради (у вівторок) ціла низка данціґо-польських спорів, британський референт не завагався преспокійно й „дипльоматично" і зберігаючи славетну, питому Союзові Народів, фразеольоґію, заявити п. Залеському, що польський уряд привик не додержувати своїх приречень.

Польська делеґація це промовчала — бо і що іншого могла зробити? — уваґу британського референта, одобрену зрештою, всіми членами Ради. Але що делеґатам треба було якоїсь сатисфакції, принаймні психольоґічної, то вони надолужили собі на іншій площині: кріпко накинулися на автора жалоби проти знущань над українськими вязнями в польських поліційних арештах. Ця остання справа така цікава, що треба буде над нею спинитись окремо кілька хвилин.

Запити в українських справах в англійській Палаті Послів.

З початком цього року ввійшло до Союзу Народів кілька нових петицій в українських справах. Ті петиції мали прийти під розгляд підчас теперішньої сесії Ради. Щоб довідатися як стоїть справа, поставив посол Ріс Дейвіс запит до міністра закордонних справ, які саме петиції від української меншини під Польщею вплинули, і що з ними сталося.

Сер Саймон дня 9-го ц. м. відповів, що згідно з істнуючими приписами, ті справи уважає Союз Народів тайними і подасть їх до відома щойно тоді, коли їх розгляне Комітет Трьох при Раді Союзу. Тому, на жаль він не може дати бажаної відповіді на цей запит.

В справі помочі українським втікачам з Радянської України до Румунії вніс запит у Палаті Послів дня 11. травня контр-адмірал Сутер. З огляду на те, що міністр закордонних справ мусить за інформаціями звертатися аж до Женеви, стримується він з відповідю аж до часу, коли ті інформації наспіють.

(Укрбюро Льондон)

Ювилейна Академія „Рідної Школи".

Як ми подали коротко вже вчора, академія в 50-ліття „Рідної Школи", влаштована Ювилейним Комітетом українських центральних культурно-освітніх установ у Львові, пройшла з великим успіхом. Салю великого міського театру виповнили по береги представники наших культурно-освітніх, економічних та політичних установ, представники капітули під проводом еп. Будки, представники чина оо. Василіян та широка публика Львова. Було теж багато учительства і молоді рідношкільних заведень.

Розпочав свято великий хор дівчат і хлопців з наших приватних шкіл у числі кількох сотень, що відспівав під дир. проф. Гриневецького гимн „Рідної Школи" М. Мельника-Д. Капубинського. Хор виступив увесь в мальовничих народніх строях і зробив уже своєю появою незвичайно мальовниче враження.

Після того виголосив глибоко обдуману святочну промову заступник голови Т-ва „Просвіта", ред. В. Мудрий, що витав „Рідну Школу" з її ювилеем та змалював те переродження

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. ТРАВНЯ 1932.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Примхи поезії.

2. Від настрою до ідеї.

Весняний промінь нагадує поетові його кохану і з цього враження родиться твір. Тисячі поетів від тисячі літ хапали за перо під такою самою спонукою; сучасний поет повторить ще раз той самий сюжет і не спробує навіть задуматись над промайнулим враженням, не докине до нього ніякої рефлексії. Враження не буде слабше, ніж якби він вибрав своєю темою духову кризу своєї доби. Від поем, що звеличують красу нашої нової сучасности або прокидають свідомість її траґічних змагань, інколи завертаємо з насолодою до поезії минулих століть і находимо там тони, що не втратили своєї сили.

Такий поворот великих мистців слова у ріжних століттях до джерел наївної народньої поезії був не модою, не снобізмом, не творчим знесиленням, а потребою приглянутися зблизька тайнам, завдяки яким пісні первісних народів зроджені несвідомо, стихійно, мов оклик болю або радости, розбуджують і досі біль і радощі, дарма, що ми не маємо нічого спільного з світоглядом тих далеких нам співців.

Ну, щоб, здавалося, слова?!
Слова та голос — більш нічого!
А серце б'ється — ожива,
Як їх почує!..

Нерідко чуємо фразу, що твір впливає на нас тим глибше, чим краще його розуміємо. Точніше було би сказати, що розуміємо його тим краще, чим глибше він на нас впливає. Прудон запримітив дуже влучно, що національні та революційні гимни, які вели масу на барикади, незвичайно бідні своєю формою та змістом. Ріжні великі поети шукаючи розяснення своєрідного чару поезії, зупинялись на таких термінах,як чар і маґія. Нема смішнішої карикатури наукових дослідів, як студії професорів, що хотять доказати високу вартість поетичних творів при помочі аналізи, що добуває з них „провідну ідею", „ідеольоґічну основу", а навіть щось у роді світогляду.

Пригадаймо відому поезію Ґетого, що був таки справжнім фільософом:

Uber allen Gipfeln
Ist Ruh;
In allen Wipfeln
Spürest du
Kaum einen Hauch;
Die Vögelein schweigen im Walde,
Warte nur, balde
Ruhest du auch.

Що це таке? Опис вечірньої тиші? У чому його чар? у чистій музиці слів, ритмі? у думці?

Коли зупинимось на чистій формі, важко буде відповісти, чи її чар тривав би й тоді, якби замісць тих самих слів покласти інші. Теорія поезії як чистої музики даремне шукає за доказами, що сила слів звязана виключно з чергуванням точно означених звуків, які складаються на своєрідну гармонію. Викиньмо з поезії Ґетого гилля дерев, шпилі гір, ліс, пташки і натяк про смерть — матимемо музичну ґаму, що нагадує школярську вправу з повторюваними голосівками „і" „а" „е" „і" „е"...

Спробуймо зясувати провідну думку цієї поезії. У чому вона? у порівнанні вечірньої тиші з нашим життям? невже-ж зворушує нас своєю новиною звязок між мовчазними шпилями гір і лісною деревиною, сном пташок і неминучістю нашої смерти? Один найде тут настрій taedium vitae будійської Нірвани, другий глибоку мелянхолію, третій погідну злагоду з цілющою природою. У кожному випадку найкраще передана „ідея" такого вірша нагадає нам ґімназійні „змісти", що їх зразки давали нам наші вчителі; ми позіхали тоді й втікали до якоїнебудь прози, навіть Шерльок Гольмса та Пінкертона.

Коли кажуть нам, що найкраща поезія це ідеальна гармонія гарної думки з гарною формою, рахують на те, що ми сами знаємо, що таке гарна думка і гарна форма. Імовірно це такі думки та форми, до яких ми звикли віддавна і які, здебільша, стали схемою; і тоді ми здивовані, чому за великих поетів уважають саме таких, що їх думок ми часто не всилі не то зрозуміти, а навіть доглянути, тому, що губимо їх у музиці слів або сутінках форми. Чи віримо теж у те, що якби вони передали ці думки прозою і виклали їх так просто, що не треба би вже в них нічого розяснювати, то це булаб поезія?

Кажучи про поезію, ясно, що не обмеж-

української психіки, що його витворила у нас довголітня праця таких установ, як „Просвіта" і „Рідна Школа". Промова повинна би бути опубликована.

З черги виступили злучені мужеські хори „Львівського Бояна, Сурми, Бандуриста і богословів, що відспівали під проводом п. І. Охримовича Стеценкового „Прометея". У другій частині відспівали ті самі хори А. Кірхля „Вставай, бо днів". Хори знаменито вишколені, голоси свіжі, сильні, імпонували особливо баси.

Крім того почули ми ще два хори: мішаний просвітянський хор під дир. радн. Купчинського (хор з Жовківського передмістя) і мішаний хор „Львівського Бояна" під дир. М. Колесси. Перший виступив з розмірно легкими річами: Леонтовича „Чайкою" і Лаврівського „Річенькою". Хор „Львівського Бояна" відспівав знаний вже у Львові твір Стеценка „Єднаймося" до слів Франка („Розвивайся, ти високий дубе"). Твір цей, в якому виступала як солістка п-а О. Бандрівська, відспіваний з великою верною, зробив на всіх учасників академії величезне враження.

Окрема згадка належиться обоім солістам: п-ні О. Бандрівській і д-рові В. Тисякові, що своїми виступами піднесли настрій свята, причиняючись до ще вищого його рівня. П-а Бандрівська співала велику і трудну концертову арію Бетовена „Ah perfidio", д-р Тисяк знані вже з нашої концертової естради пісні: „Спи, дитинко моя" С. Людкевича і „Ой, поля ви, поля" В. Барвінського, а як наддаток прольог до „Cavalleri-i Rustican-и".

Акомпаніювали: п-і О. Бандрівській д-р Ліса, д-рові Тисякові — д-р Н. Нижанковський. Хорам акомпаніював проф. Б. Кудрик.

Закінчив академію довшою патріотичною промовою голова „Р. Ш." радник Ілля Кокоруда, що подякував усім виконавцям за працю і всім присутнім за участь. Ціла саля відспівала гучно „Ще не вмерла" і на тому ціле ювилейне свято покінчилося.

Н.

—o—

Перший конґрес українських інжинірів у Львові.

„Ревія ревій" Цвіркуна. — Другий день Конґресу: праці в комісіях та екскурзії до ґазівні, електрівні і радіостанції. — Програма на вівторок.

На іншому місці містимо оцінку дуже вдатної „Ревії ревій" Цвіркуна, що відбулася з нагоди Конґресу в неділю веч. у салі Ремісничої Палати.

В другому дні Конґресу передполуднем йшли рівночасно праці учасників Конґресу в діловних і помічних комісіях, що всі приміщені в салях Музичного Інституту ім. М. Лисенка, а також відбулися фахові екскурзії. Випрацьовані на комісіях резолюції, предложили до ухвалення другому пленарному засіданню, що відбулося в 15. год. пополудні.

Визначена на 9. годину прогулька до міської ґазівні відбулася згідно з програмою. Відвідувачі побачили під проводом інж. Чеслава Зелінського цілий процес виробу світильного (т. зв. углевого) газу та інших продуктів (коксу, смоли, амоняку), дальше рурові проводи, якими пливе т. зв. земний ґаз з Дашави та процес виробу т. зв. водного газу. При цій нагоді оглянули низку газових збірників, з котрих один загрожував у зимі вибухом цілій околиці ґазівні. При кінці екскурзії інж. показував учасникам модерні ґазові кухні, печі то-що.

Друга партія учасників Конґресу оглянула в 11. год. львівську радіостацію на площі „Східних Торгів" та турбоґенератори міської електрівні на Персенківці. І ці обі екскурзії одержали потрібні інформації від фахівців.

Програма на вівторок: прогулька до бориславського нафтового басейну (поїздом) та оглядини львівських фабрик: „Фортуни Нової", „Елеганту", „Хрому", „Центросоюзу" та ріжних ділянок праці „Маслосоюзу".

А. Л.

З Радянської України.

БІЛЬШОВИЦЬКА ПРЕСА.

(УП) З нагоди 20-ліття існування більшовицької газети „Правда" в Москві робить уся преса підсумки успіху совітської роботи на полі преси. Дані про загальну пресу походять з одного і того самого джерела і друкуються майже однаково у всіх газетах.

Українська преса: За час одного року, себто від 1. І. 1931 до 1. І. 1932 зросла українська радянська преса з 518 газет на 1033. Напривінці цього року має виходити на Радянській Україні 1126 газет. Центральних газет є 30, з яких по українськи виходить 14, по московськи 3, по жидівськи 5, по німецьки 3, по польськи 3, по болгарськи 1 і по татарськи 1. В 1932 році має виходити 14 обласних газет. Скількість місцевих газет зросла до 351, хоч по пляну було передбачено лише 290. Значить на тій ділянці плян уже перевиконаний. Від початку цього року всі українські райони мають свої газети. В загальному газети ті виходять у таких мовах: 349 в українській, 9 у московській, 7 у німецькій, 6 у молдавській, 4 у жидівській, 3 у болгарській, 2 у польській і 2 у грецькій. Скорий розвиток показує богатотиражна фабрична преса. На протязі цього року має виходити на Україні коло 700 газет заводського характеру. Щодо тиражу, то „Комуніст" у Харкові має 450 тисяч, „Вісти в Харкові" 225 тисяч, „Комсомолець України" 200 тисяч і „На зміну" 250 тисяч. Загальний тираж всіх газет має в цьому році виносити коло 1100 міліонів примірників. Одноразовий тираж усіх центральних газет виносить коло 3100 тисяч примірників. Одноразовий тираж усіх газет виносить приблизно 6912 тисяч примірників.

Загальні дані про більшовицьку пресу цілого Союзу: В порівнанні з минулим роком збільшилась скількість совітської преси вдвоє. Вона має нині 5560 назв і тираж у 35 міліонах примірників. У цьому році має зрости тираж до 40 міліонів примірників. Річний тираж збільшився з 2 міліярдів в 1928 році на 6 міліярдів у 1931 і має збільшитись до 6,5 міліярдів у цьому році. В загальному діляться газети так: 360 республиканських і краєвих (тираж коло 20 міліонів), 1800 районових (тираж 6,5 міліонів), 130 міських (тираж 1,5 міліонів), 1600 фабричних тираж 3,5 міліонів), 600 колгоспних (тираж 350 тисяч) і т. д. Щодо мов, то зі всіх газет видають 4000 мовою московською і коло 1500 мовами 60 ріжних народів. — („Прол. Правда" з 5. V. і „Вісти" з 5. V.)

БІЛЬШОВИЦЬКА ВЕСНА.

(УП) По звідомленням Наркомзему України засіяно на Україні по день 30. IV. всього 3.918.400 гектарів ярим збіжем. Ця цифра дає всього на всього лише 44,4% плянованої до засіву площі. З того далі припадає на радгоспи 52.300 гектарів, на колгоспи 3.145.700 гектарів та на одноосібні господарства 2.494.400. Щодо засіву бавовни, то її засіяно тільки 24.583 гектари. Недосів минулого року виносив 3.862 гектарів, а з засіяної площі пропало 24.295 гектарів, тобто 15%. („Комуніст" з 5. V). „Пролетарська Правда" з 29. IV. подає, що до дня 22. IV. деякі райони засіяли були лише 0,6—7,4% призначеної їм площі. „Комуніст" з 7. V. п. р. подає, що у зіньківському районі одноосібні господарства ще взагалі не починали сіяти ярини. У інших районах взагалі не можуть сіяти, бо досі їм не наділено участків землі, які вони мають обробляти. В староконстантинівському районі засіяно замість плянованих 26.261 гектарів лише 325 гектарів. Не краще стоїть справа і в районі васильківському.

ПРИМУСОВА СПЛАТА БОРГІВ.

(УП) В часі бурякової кампанії виявилося, що цукрові фабрики не позаплачували колгоспам та приватним господарствам ще за минулорічні побрані буряки. Тому й не диво, що всюди є недобори і не можна відповідно провести бурякової кампанії. На саму київську область припадає незаплачених буряків з минулого року на суму 472.000 карб. („Пролетарська Правда" з 28. IV. 1932). Центральний Комітет у Харкові постановив дня 3. V., щоби всі суспільні совітські господарські організації поплатили по день 10. V. свої борги і про це повідомили ЦК. Прокуратурі доручено, щоби такі справи боргів розглядала в першу чергу. Головними боржниками є ріжні трести. В деяких з них діловодство є таке, що вони взагалі не знають, що вони кому винні або що їм хто винен.

ХАРЧОВІ ЗЛОВЖИВАННЯ.

(УП) Постанови уряду та партії відносно ощадности з харчами у Києві не додержують. Хліб таки отверто розкрадають. В останньому часі викрито в Києві, що в ріжних установах харчувалось понад 40.000 мертвих душ, тобто що за них харчувались подвійно инші особи. За те потягнено до відповідальности щось коло 200 осіб. У ріжних заводах розкрадали документи на прохарчування тому, що до праці в харчових установах притягнено людей, яких ніхто і ніколи не знав і які крились під видуманими прізвищами. В крамниці ч. 63 розкрадено за останніх 8 днів 4288 кільограмів хліба. Харчові документи викрадаються також і з друкарень, де вони друкуються. Не дуже велику увагу на прохарчування і правильність звертають і високі школи. Вони відряджують студентів на ріжні праці, а харчові документи залишають у себе. В одній міській установі вкрадено щось 900 харчових документів. Зле стоїть справа з постачанням харчів. Транспорти харчів мусять все довгенько вичікувати по стаціях, заки їх відберуть. („Пролетарська Правда" з 26. IV)

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОДАТКУ.

(УП) У Харкові постановили на 1932 рік звільнити від плачення сільсько-господарського податку ті господарства, члени яких законтрактувались на довший час, а принаймеше на рік на працю в вугільних шахтах під землею („Пролетарська Правда" з 6. V.).

ДНІПРЕЛЬСТАН У РУСІ.

(УП) Дня 1. V. пущено на Дніпрельстані в рух перший агреґат турбоґенераторів. В цьому місяці він буде обслуговувати дніпровське будівництво зі всіми заводами, що ще будуються. Загальне навантаження мають довести до 10000 кільоват. У червні прибуде ще Дніпропетровське. Тепер саме там ще ведуть роботи над уставленням електричних проводів на високе напруження. В тому ж місяці пустять у рух ще й другий агреґат турбоґенераторів, що буде обслуговувати промислові заведення. Так поволі проектується налагодити повний рух усіх 9 аґреґатів та провести перевірку цілого Дніпрельстану. Загально зазначують, що навантаження на кожний ґенератор можна довести до 40.000 кільоват. Само урухомлення агреґату відбулося без всяких технічних перешкод. Дніпровська гребля має довжину на 760 метрів. Рівень води у Дніпрі повище греблі підіймається на 37 метрів. Для судноплавства зроблені 3 шлюзи, що в них кораблі чи то підіймаються чи опускаються понад 12 метрів в кожній. Утворене повище греблі штучне озеро зветься озером Леніна. Подбали також і за рибу і понавозили з півночі нової ікри риби, що привикла до холодної і глибокої води. Риба Дніпра до того не придатна. Вся преса розписується багато про урухомлення Дніпрельстану. При цьому зазначують усюди ті величезні рекорди при праці, що їх доконано при будові Дніпрельстану, як земляні роботи, бетонові, монтаж, установка машин і т. п. Чужоземні знавці (американські) мали твердити, що виконати будову в так короткий час, як це зробили більшовики, не є технічно можливим. („Комуніст", 1. V., „Вісти", 4. V). „Комуніст" з 5. V. подає, що праця ґенераторів йде задовольняючо без перешкод і ґенератори дають струю напруження 12500 вольтів.

кмо її поняття до ритмічних творів, або як називають це підручники, до ліричної та епічної поезії. Не тільки сучасна література дає нам зразки поезії, яку важко відріжнити від прози на підставі довнішніх її ознак; народня поезія ріжних народів дає приклади творів без строф, навіть неритмічних, що є багато поетичніші від сотні інших зразкових своєю віршобудовою.

90 відсотків нашої дотеперішньої навіршованої поезії це звичайна публіцистична проза. Зате в прозі найдемо неодин зразок справжньої лірики. Шашкевич, слабий віршописець, дав у своїй другій „Руслановій псальмі" один із кращих зразків лірики у нашій літературі: „Віра серця мого як Бескид твердо постановилась на любови. Смуток твій зникне, а радість сліди його позмітає, а сумна північ буде ясним полуднем, і звеселишся, а око твоє заблищить звіздочкою в бурній пітьмі життя твого, і огорнешся зоревою святою тихомиря, і линяет над тобою милость божа. бо надія із серця твого не втікла. — бо хто яко Бог?..."

Анрі Бремон написав цілу книжку на тему взаємин поезії з молитвою. Та не менше правди в тому, що поезія споріднена з танком. Знаємо історичні звязки молитви та танку, знаємо звязок танку з еротикою. Еротика, що взяла в полон поезію, стає в ліриці теж формою молитви.

Лірика єднає легкість танку з повагою молитви, необхідність ритмічної форми із невимовністю ідеї.

Цікава поголоска.

Серед повені поголосок з приводу нарад премієрів на варшавському Замку появилася цікава чутка, яку нотує між іншими часописами „Нови Дзєннік“:

„Можлива річ, — читаємо там — що одна справа була предметом нарад премієрів, якщо правдива поголоска серед санаційних кол, що марш. Пілсудський приготовляється до довшого відпочинку і задумує відсунутися від всякої державної праці, навіть від військових справ. На основі тієї поголоски незабаром має появитися нова книжка марш. Пілсудського, написана підчас побуту в Єгипті. В тій книжці марш. Пілсудський має заявити, що на якийсь час з огляду на здоровля відсувається від державної праці, але остає постійно в розпорядженні краю й народу, т. зн., що в кожній хвилині, коли буде цього треба, готов станути знову на чолі держави й кермувати її справами.

Якщо це правда, то цю проблєму обміркували без сумніву на Замку, бо відсунення марш. Пілсудського від політичного життя, хоч би тільки часово, мусить довести до важних змін в політичному укладі. Перш усього треба булоб поладнати всякі конфлікти в санаційному таборі і президент Річипосполитої взяв би може на себе в цьому випадку ролю посередника.

Чи та поголоска має якісь основи? На це дістанемо відповідь уже в найближчому часі, бо нова книжка марш. Пілсудського має появитися, як кажуть, уже в червні, а тоді дізнаємося, чи такої зміни слід надіятися ще цього року“.

З еміґраційних справ.

Леґалізація документів в арґентинському консуляті.

На основі розпорядження арґентинської влади „афідавіти“ будуть видавати лише у випадках, як до подань долучиться леґалізовані докази спорідження взиваних осіб. Докази спорідження, себто метрики народження, свідоцтва подружжа і т. п. мусять бути підтверджені арґентинським консулятом у Варшаві. Кошти леґалізовані виносять від 43 зол. 70 сот. до 87 зол. 40 сот.

Інформації для тих, що їдуть до Франції.

До Франції можуть виїхати лише еміґранти, які мають поіменні контракти, одержані безпосередньо від працедавців. Ці контракти мусять бути засвідчені меровством, префектурою за французьким міністерством праці і найближчим польським консулятом. З огляду на безробіття контракти видають доволі рідко.

Реемігранти-урльопники, що приїхали до краю на відпустку і мають важний „lettre de rappel“ та „avis favorable“ французького міністерства праці і посвідку з польського консуляту, можуть вернути на свої місця праці.

Еміґрація до Канади.

Еміґраційний пашпорт до Канади можуть дістати лише жінки, що їдуть до чоловіків або до дітей (до 18 років) або до родичів. Вони мусять мати окреме візвання, себто „перміт“ з Канади „Перміт“ важний 5 місяців від дати виставлення. Після передавнення треба старатися за продовження, або новий „перміт“, що триває нераз і кілька місяців.

Крім цього до Канади можуть вернути реемігранти, які мають крім важного заграничного пашпорту „landing card“, себто доказ, що стверджує дату першого їх приїзду до Канади.

—o—

Справа Ліндберґа.

Як повідомляють з Америки, в стейті Ню-Джерзі 28.000 полісменів бере участь у гляданнях за злочинцями, що вбили дитину Ліндберґа. Глядають за ними навіть на кораблях, що находяться на Атлянтійському океані. Переслухують всіх, хто вмішаний у переговори між Ліндберґом і вбивниками його дитини.

Повновласники Ліндберґа Куртіс і д-р Коллен предложили поліції докази, з яких виходить, що окуп у висоті 50.000 долярів виплатили дійсно бандитам. Було це в ночі 9. березня на цвинтарі в місцевості Бронкс, причому один бандит показав їм навіть частину одежі дитини та її забавки. Дитину мали видати на яхті „Салді“. Однак коли Ліндберґ удався літаком на вказане місце, ніякого яхту не застав.

В парляменті Атлянтік Сіті в стейті Ню-Джерсі посли виступили гостро проти поліції, що завела в цілій лінії. Домагаються негайної димісії президента поліції Шварцкопфа, який виказав свою нездарність, не могучи віднайти трупа дитини, хоч находився недалеко від дому родичів. Глядання за дитиною коштувало кількасот тисяч долярів. Сам уряд видав коло 100 тисяч, головно на подорож поліційних урядовців до Европи.

Президент Гувер наказав поліційній владі щоби справу викриття й арештування вбивників дитини Ліндберґа вважали одною з найважніших державних справ.

Центральна Наукова Бібліотека для українознавства.

При „Українському Науковому Інституті“ в Берліні (Францезішештрассе 28) є Центральна Наукова Бібліотека для українознавства, яка напротязі січня й лютого ц. р. мала 268 чисел приросту й числила на 1. березня ц. р. 1605 катальоґових чисел. На приріст зложилися пожертви 17 осіб і установ, між ними „Богословської Академії“ у Львові, „Клюбу українців при Лізі Націй“ в Женеві, Литовського Університету в Ковні, Фінської Публичної Бібліотеки з Гельсінґфорсі, Громади українців-кубанців у Чехословаччині, Українського Наукового Інституту в Варшаві, „Східноевропейської Кореспонденції“ та „Українського Бюра“ в Берліні, проф. Дорошенка, проф. Мірчука, сотн. Чайки, д-ра Кузелі, п. Переймй й і. Крім цього прийшло до Бібліотеки значне число періодиків, летючок і вирізок. **Д-р З. Кузеля**, референт Бібліотеки.

Українські концерти в Берліні.

Концерти Любки Колесси.

Берлінські українці мали й цього року щасливу нагоду почути гру — як читаємо в німецькій фаховій пресі — одної з найталановитших і найориґінальніших молодших пяністок, п. *Любки Колесси*, що в минулому місяці виступила на двох власних концертах, у Потсдамі й Берліні. Берлінський концерт, присвячений Шопенові, зібрав і цим разом повну салю добірної міжнародньої музикальної публики, що не щадила оплесків і довго ще по скінченні програми домагалась нових наддатків, між якими приємно було почути й один український. Критика приняла нашу артистку, як звичайно, дуже прихильно

Концерт пісень Марії Любарської.

Милою несподіванкою для української кольонії в Берліні був концерт пісень п. *Марії Любарської*, що дала себе вже давніше пізнати сольовим виступом на музичному вечорі „Української Громади“. П-і Любарська виступила з самостійним концертом італійських, німецьких та українських пісень, який пройшов дуже удачно й виявив, що п. Любарська має гарний концертовий голос і вміє ним добре орудувати. Зачуваємо, що п. Л. задумує дати в осені новий концерт з новою програмою, в якій значне місце буде присвячене українським композиціям.

З. Куз.

—o—

Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи“.

В понеділок 16. травня ц. р. відбувся у Львові, у салі Ремісничої Палати, Звичайний Загальний Зїзд „Рідної Школи“. Попередило його Богослуження в Успенській церкві за померших членів.

Присутніх було 179 повновласних делеґатів Кружків.

Відкрив збори голова Головної Управи „Рідної Школи“ дир. *І. Кокоруда* короткою промовою, в якій м. ін. згадав память померших визначних діячів і робітників на ниві приватного рідного шкільництва.

Звіт з діяльности Головної Управи за час 1. IX. 1930 до 31. VIII. 1931 (себто за минулий шкільний рік) включно з увагами про стан рідношкільної справи в біжучому діловому році — виголосив секретар Головної Управи д-р *Мирон Коновалець*. Тому, що такий звіт Головна Управа видала друком окремою брошурою — референт обмежився до підкреслення лише деяких найважніших моментів. Касовий звіт склав п. *Іван Юцишин*, звертаючи увагу також лише на важніші моменти друкованого звіту. Над внеском про абсолюторію Головній Управі — вивязалася дискусія.

Перший промовляв д-р *Т. Окуневський* (Городенка), який порушив деякі питання польсько-українських політичних відносин, що викликало увагу *голови Зборів*, що ці питання не належать до речі. *Е. Яворівський* (Яворів) пятнував деякі явища в українських приватних школах (надто покваппного підпорядковування себе наказам і бажанням польських шкільних і адміністративних чинників). *Голова Зборів* звернувся з покликом до зібраних не виголошувати вічевих промов. *О. Галас* просив брати в дискусії під увагу лише річеві моменти. По суті підтримав внесення на довіря Головній Управі. *В. Пелевич* зголосив формальне внесення обмежити промови до 5 хвилин з огляду на те, що на денному порядку є ще такі справи, як реформа шкільництва і зміна статуту „Р. Ш.“ (Внесок прийнято). Студ. *Штикало виступив* гостро проти недостойної поведінки українських приватних учителів, зокрема пятнуючи поведінку проф. Г. Микетея. В обороні цього останнього промовив коротко голова організації прив. учителів у Львові, п. *П. Кострибо*, простуючи факти, про які казав п. Штикало. Д-р *Ільницький* не бачить користи в такої дискусії. Звертає увагу, що цілю „Рідної Школи“ є виховувати дітей у народній і середній школі на будучих громадян, але політикою вона не займається. *О. Югнович* радить Гол. Управі звертати більше уваги на повітові Кружки і на організацію праці по селах, без якої не будуть плисти масово грошеві датки. Д-р *М. Скорик* (Самбір) висловлюється проти використовування такого великого форум на те, щоби витягати маленькі речі, щоби боротися з особами, тоді, коли валиться вся велика справа. Про ідеольоґічні напрямки в рідному шкільництві і про шкільну політику Гол. Управи можна буде говорити тоді, коли не треба буде турбуватися, чи взагалі не прийдеться зачинити всю установу. *П. Буц* (Бережани) запротестував проти кидання неперевірених важких обвинувачень проти заслужених діячів, як напр. проти голови Кружка „Р. Ш.“ у Бережанах д-ра Бемка (підніс їх студ. Штикало). Селянин *Іванюш* впевнив про живе зацікавлення і співпрацю селянства на рідно-шкільній ниві. Студ. *Ничай* накидається на еп. Хомишина, закидуючи, що єпископ Хомишин не звернув грошей, зібраних на „Рідну Школу“. Цей виступ викликав голосні спротиви, аж голова Зборів відібрав промовцеві голос. П-ні *Дашкевичева*, торкаючись питання освіти й виховання, радить утримати в Гол. Управі окремого педаґоґічного референта. Жаліє, що не скликано ніякого педаґоґічного конґресу ані наради. Проф. *Березовський* нарікає, що друкованого звіту „Р. Ш.“ не розіслано раньше. П. *Водяний* (Тернопіль) винує організаційно-пропаґандивний апарат на низах, що не зорґанізовано досіль масове оподаткування не інтеліґентських верств на цілі „Р Ш.“ Референти на місцях не популяризують справи, лише всю енерґію витрачують на „вчення“ зміст реферату. П. *Ставчак* жаліє, що знижку вчительських платень переводять автоматично, без принципу проґресії. Нарікає на кепську орґанізацію пропаґандової і збіркової акції. *П. Васевич* (Чортків) порушує справу будови ґімназії у Чорткові і висловлює здивування, чому Гол. Управа не дозволила на збірку на цю ціль.

Дир. *В. Кузьмович* пояснює і простує ріжні факти і закиди, порушені в дискусії. Застерігається проти цілком тенденційного насвітлювання справи рідно-шкільних відносин п. Яворівським. Якщо завинила одна школа, то це не є ціла „Р. Школа“. Що торкається яворівської ґімназії „Р. Ш.“, то передовсім дотичні постанови приймив цілий тамошній учительський збір. Справу Гол. Управа розглянула і полагодила; спосіб, в який це сталося, можна подати до відома Заг. Зборів лише через їх довірених делеґатів. Справи конфліктів на нац.-політичному ґрунті розвяже радше ціла нація ніж Гол. Управа „Р Ш.“ Це такі поважні справи, що не можна підходити до них чуттєво. Педаґоґічний конґрес є у стадії підготовки. Д-р *Мирон Коновалець*, як секретар Гол. Управи пригадує важкі і часто непоборні особливі умовини, в яких перебуває „Рідна Школа“, залежна від обовязуючих законів і державної шкільної ради. Якщо школу розвязують, то повстає прогалина, якої ніяка інша установа не заступить. Розвязання 3-ох ґімназій в 1930 році викликало в громадянстві величезний відгук і реакцію у формі горячкових заходів ті школи назад відкрити. Тому Гол. Управа не може гратися з вогнем, рахуючися з настроями громадянства, яке каже берегти рідношкільний стан посідання. *Демаґоґія* і чутт-

ні застереження мусять піддатися розумові і зрозумінню дійсности. У противному випадку треба поставити справу ясно: ліквідації рідного приватного шкільництва. Дир. *Ющишин* проступ, що жертвенність громадянства не зменшилася, бо сума датків в останніх 3-ох роках багато більша, ніж в попередніх 3-ох роках, в яких конюнктура була найвища.

П. Е. Яворівський впевняє, що він так само не піддає навіть у сумнів можливість не заявити довіря Гол. Управі. Промовець має сам повне довіря до Гол. Управи, вважає, лише, що про національно-шкільні проблеми треба говорити також прилюдно.

Після того Загальний Зїзд *одноголосно прийняв до відома звіт Гол. Управи й висловив довіря останній Головній Управі.*

В. Целевич зголошує кандидатів до *Комісії-Матки:* д-р Мирон Коновалець, дир. Вол. Кузьмович, о. дек. Щербанюк, п. Стоцький, п-і Селезінкова, учит. Камінецький, студ. Салевич. Була ще одна листа (п. Книжинського), одначе листу п. Целевича прийнято великою більшістю голосів.

•

ПОПОЛУДНЕВІ ЗБОРИ

розпочалися відчитанням привіту від І. Конгресу українських інжинірів, що його приняла ціла саля живими оплесками.

Після того виголосив дир. В. **Кузьмович** реферат про завдання „Р. Ш." у звязку з новими шкільними законами і завізвав усе українське громадянство, аби воно для вдержання стану нашого посідання у шкільництві розвело негайно легальну петиційну боротьбу в напрямі корисної для українського народу розбудови шкіл згідно з новими шкільними законами.

В оживленій дискусії на цю тему забирали слово: д-р Ривюк, о. Юхнович, дир. Зубрей, учит. Ставчак, о. Бабюк, інж. Фицалович, проф. Бабяк, студ. Штикало, проф. Каменецький, п-і Селезінкова і сен. Кисілевська, а відповідав усім референт.

Опісля зреферував зміну статуту „Р. Ш." п. **М. Струтинський.** Найважніша зміна та, що статут передбачує поширення обсягу діяльности „Р. Ш." на цілу польську державу.

По тих рефератах Зїзд приняв цілу низку **резолюцій,** що їх поставили референти і деякі промовці. Устійнила всі ті резолюції окрема резолюційна комісія.

Окремо Зїзд ухвалив на внесок ред. „Рідної Школи" І. Герасимовича, що річну вкладку до „Р. Ш." означено на 2—10 зол., з тим, що для цілком незаможних можна її знизити до 1 зол. на рік.

ВИБІР ГОЛОВНОЇ УПРАВИ.

На внесення представника комісії-матки о. дек. Щербанюка Зїзд вибрав одноголосно під гучні оплески всіх присутніх головою „Р. Ш." дотеперішнього голову тої установи, радн. **Ілаю Кокорудза.** Членами Управи вибрані: о. мітрат Олекса Базюк, проф. Гнат Павлюх, дир. Константина Малицька, д-р Мирон Коновалець, о. Григорій Попель, д-р Кость Левицький, посол Дмитро Великанович, о. Михайло Комарницький, проф. Олена Степанів-Дашкевич, о. Юстин Гірняк, проф. Петро Коструба, дир. Маркіян Терлецький, дир. Володимир Кузьмович, ред. Михайло Струтинський, д-р Ігор Федів, дир. Микола Мороз, посол Сергій Хруцький і студ. Роман Мигаль. Заступники членів Головної Управи: Іван Олексин, д-р Юліян Кордюк, сен. Олена Кисілевська, Михайло Крилошанський, Микола Кравчук, проф. Ілярій Гриневецький. Контрольна Комісія: ред. Іван Ющишин, дир. Іван Филипович, інсп. Іван Стернюк, п. Методій Гебус і дир. Марко Кисілевський. Заступники: п. Василь Кубаєвич і д-р Павло Цимбалістий. Розємчий Суд: о. Олекса Бучацький, д-р Володимир Ривюк, д-р Матвій Стахів і п-і Ніна Селезінкова.

При внесках і запитах забрав слово голова Кружка „Р. Ш." у Станиславові д-р **Іван Волянський,** що вияснював становище станиславівського владики д-ра Хомишина до рідношкільних справ, яке схарактеризував як наскрізь прихильне.

Зїзд замкнув в год. 6.30 веч. голова „Р. Ш." короткою промовою, після чого всі учасники відспівали національний гимн.

ОСТАННІ ВІСТИ

ПІЛСУДСЬКИЙ У ВАРШАВІ.

Після кількаденного побуту в Вильні та Пікелішках вернувся Пілсудський у Варшаву. Тепер сподіються оживлення в політиці.

КРІВАВА ДЕМОНСТРАЦІЯ БІЛЯ КОРОСНА.

ВАРШАВА, 16. V. ПАТ. Прихильники Стронництва Людового в Люблі (пов. Коросно) уладили вчора двічі демонстрацію. Коли поліція взивала демонстрантів, щоби розійшлися, юрба обкидала її камінням і засипала піском очі. Рівночасно з юрби впав револьверовий стріл. Один поліцай був ранений якимсь острим предметом у ногу. Поліція дала сальву в повітря. Юрба розійшлася, в селі настав спокій. Трьох поліцаїв було ранених камінням. Споміж демонстрантів ранений один селянин гострим предметом у правий бік і праву руку. На місце виїхав заступник старости та заступник команданта поліції.

ЯК ЗГИНУВ ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР.

ПАРИЖ. 16. V. ПАТ. У звязку з убивством японського прем. Інукая повідомляють із Токіо, що премієр виявив супроти терористів багато відваги. Коли терористи вдерлися до будинку та стали добуватися до дверей, присутні радили йому рятуватися втечею. Та премієр вийшов зовсім спокійно на стрічу гурткові старшин. Тоді один із старшин прицілився до премієра з револьвера. Премієр сказав на це: „Навіщо стріляти, радше скажіть ваші домагання". Тут почулися оклики: „Стріляй! Стріляй!" Впало 9 стрілів і премієр упав залитий кровю.

ПАРИЖ, 16. V. ПАТ. Терористи розкинули серед народу багато летючок із написами: „Геть з олігархією!" „Хай живе цісар!", „Негайна акція конечна для рятування країни", „Ми націоналісти, не належимо ні до правиці, ні до лівиці. Хочемо передовсім привернути владу мікада". Підписаний: „Союз молодих старшин армії та фльоти".

ТОКІО, 16. V. ПАТ. Серед 18 осіб, що виконали атентат на премієра, було 5 підпоручників фльоти та 13 учеників військової школи. Всі вони зголосилися до своєї військової влади як вязні.

З причини смерти премієра міністр фінансів Такагаші виконуватиме в заступстві обовязки премієра.

ТОКІО, 16. V. ПАТ. Премієра Інукаї вбив мабуть Кавасакі. Поліція шукає його.

Кабінет подався до димісії. — Замкнення парляменту.

ТОКІО, 16. V. ПАТ. Чутки поширювані за кордоном про нові неспокої в Японії безосновні. В Японії повний спокій. Кабінет подався до димісії, щоби вможливити створення нац. уряду. Сесію парляменту припинили. Валютові та торговельні біржі в Токіо, Осаці та Кобе зачинені. Зачинили й бавовняну біржу в Осаці.

——o——

НОВИНКИ

— **Одинока українська пральня** чистить хемічно — фарбує всяку гардеробу. Прання ковнірців 20 сот. **Е. Говикович,** Львів, Домініканська ч. 4. 1863 3—10

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 792-?

— **Ровери** краєві і закордонні найдешевше поручає **Юліян Ломага,** Львів, Валова 11. 2—20

— **Протест берлінських українців до Ліги Націй.** „Українська Громада" в Берліні вислала минулого місяця обширний протест до Ліги Націй проти несправедливого полагодження „пацифікаційної справи" й запротестувала окремо проти більшовицьких розстрілів на Дністрі.

— **Ревізії у Львові.** Політична поліція у Львові перевела в останніх днях ревізії в українському Академічному Домі та в мешканнях багатьох студентів і студенток. Вислід ревізій та їхні причини невідомі.

— **Нові стемплеві оплати.** Від 18. травня входить в життя закон з 18. березня ц. р. в справі зміни закону з 1. липня 1926 р. про стемплеві оплати. Досі обовязуючі приписи про стемплеві оплати передбачували стемплеві оплати в сумах, що є добутком 10. Отже були оплати: 20 с., 50 с., 1 зол. і т. д. На такі суми й були стемплеві значки. Нові приписи, що входять в життя 18. травня, передбачують між іншим оплати в сумах, що творять добуток 5, нпр. 25 с., 35 с. і т.д.

— **У львівському радіо** відспіває Зиновій Гумецький, бас-барітон, ученик. проф. й б. режис. львів. опери п. Тарнавського, в четвер, 19. ц. м. від год. 17.30 цикль українських пісень Лопатинського, Нижанковського, Січинського й Ярославенка.

— **Радіофонічні оплати не будуть підвищені.** Міністерство почт і телеграфів видало торік розпорядження, на основі якого до місячної радіофонічної оплати 3 зол. побирають ще оплату 30 сот. на безробітних. Розпорядок міністерства спочатку передбачував цю оплату до 30. IV. ц. р. включно. Тепер на основі нового розпорядку доплату цю продовжили до 31. III. 1933 р. Таким чином радіофонічна оплата разом з додатком на безробітних виноситиме, так як і раніше 3 зол. 30 сот.

— **Із хроніки самогубств.** На залізничому шляху між Мшаною біля Львова найшли трупа 22-літнього Артура Лукашевича, студента львівського університету. Кинувся під потяг шукаючи смерти. — На Личаківському цвинтарі у Львові отроїлася якась незнана жінка, випивши більшу скількість амоняку. — На Сигнівці, Клепарові та при вул. Стромій пробували отруїтися три жінки.

— **Підпалили прихідство.** В с. Войковичах пов. Горохів невідомі люди облили бензиною в ночі на 10. ц. м. православне прихідство і підпалили в кількох місцях. На крик пароха збіглися мешканці села й вгасили вогонь.

— **У Чорткові** згоріла фабрика оцту Бартфельда. Школи є на 30.000 зол.

— **Залізнича катастрофа.** Поспішний поїзд Кельн-Гамбург вискочив зі шин, як минав тунель біля гол. двірця в Бремі. Два вагони розторощені, реставр. ваґон згорів. 10 людей було ранених, у цьому 3 залізничники. До катастрофи прийшло тому, що наслідком спеки розширилися шини.

— **Напад на б. короля.** На б. еспанського короля Альфонса XIII. напав у Марсилії якийсь робітник у хвилі, коли король висідав з корабля і вдарив його кілька разів в лице. Альфонс пішов спокійно дальше. Напасником є еспанець.

— **Концерт піаністки Наді Біленької** одночасно з композиторським концертом скрипака проф. Івана Левицького відбудеться в Золочеві 5. червня ц. р. в салі ім. М. Шашкевича в 8. год. вечором. Фортепяновий супровід спочиватиме в руках комп. проф. Василя Безкоровайного. Подробиці подадуть афіші.

——o——

СПОРТ.

Гасмнея — Україна 3:1 (3:0).

Товариські змагання, які відбулися в понеділок 16. ц. м. на грищі Гасмонеї, закінчилися заслуженою, одначе дещо за високою перемогою жидівської дружини. Україна в склад Бутель; Роман, Сич; Борсук, Цимбала, Олійник; Лапчук, Гоцький І., (Тихоліз), Лисик, Гоцький ІІ., Воробець, виказалася ще змученою по важких змаганнях в неділі (з Реверою 2:2). В першій половині перевага ліпшої назагал дружини Гасмонеї, яка добула троє воріт, в тім одні з карного. По перерві більше гра вирівняна, причому Україна знівечила багато підбрамкових позицій. Одинокі ворота добув Лисик. В Україні грав слабо напад з виїмком Лапчука. Суддював добре й рішучо п. Саварин.

Грач України Цимбала святкував у цих змаганнях ювилей свого сотного виступу в барвах Т-ва.

Степ — Імператор 2:1 (0:1).

Другі змагання української робітничої дружини Степ, розіграні 16. ц. м. на грищі Гасмонеї за мистецтво Ц-кляси (перші 8. V. програв Степ з Огніском 4:2), закінчилися гарною перемогою над минулорічним віце-мистцем Ц-кляси Імператором (б. Екраном). Ворота для Степу добули: Грушка і Мельник. До цих змагань виступив Степ у складі: Кучерга, Стаховський, Паньків, Доробанюк, Нестор, Ощудляк, Коцан, Грушка, Славко, Мельник і Ваха. Видців понад 100.

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

КРАКІВ. Висла — Чорні 1:0 (0:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

ЛЬВІВ. Гасмонея II. — Україна 6:1 (4:1).

ЛЬВІВ. Погонь — 22. п. п. 3:1 (0:1).

ВАРШАВА. Уніон (Берлін) — Польонія 3:1 (2:0).

КАТОВИЦІ. Метеор VIII (Прага) — Хожів 4:0 (2:0). Рух — Метеор VIII 4:1 (3:0).

——o——

З театру.

Львівський Український Театр „Цвіркун": РЕВІЯ РЕВІЙ.

Виставлена з приводу І. Конгресу українських інжинірів „Ревія ревій", що містила найкращі зразки з усіх дотеперішних ревій „Цвіркуна", пройшла з повним успіхом. Публика, що цим разом нарешті заповнила невеличку салю Ремісничої Палати, бавилася досконало, провівши цілих три години на безжурнім сміху.

Складалася „Ревія ревій" із трьох частин. У першій основою були образи і сценки з ревії Лужницького-Шкрумеляка „1+1=3", у другій атракцією був скеч Сороки „Засідання комітету будови українського театру у Львові" і спеціяльно написаний на цей вечір скеч (радше фарса) М. Рудницького „Інжиніри", у третій знані вже добре скечі: „Учителька" (у знаменитому виконанні п-і Орлян), „Зводник" і „Україна—Гасмонея". Переплітані були ці скечі численними збірними й сольовими виступами „цвіркунчат", сольоспівами й дотепними куплетами п-і Орлян, удатним виступом п-и Кульчицької в речитації „Гуцулочка" тощо.

Кожна з частин мала свій фінал, а на закінчення виступив цілий ансамбль „Цвіркуна", прощаючи публику дотепною піснею-куплетом „Бо хто не ризикує". Заповідав поодинокі точки п. Мельник.

Цим вечором закінчив „Цвіркун", як ми чули, свої цьогорічні виступи у Львові і в короткому часі розпічне літню поїздку по галицькій провінції. Сподіємося, що наше громадянство підтримає щиро змагання членів „Цвіркуна", відвідуючи громадно його вистави. **І. Н.**

Театр Ріжнородностей: „ГАВ-ГАВ", комедія на 4 дії Гаджеса та Персіваля.

Сатира на славного кримінальога, що шукає за злочинцем при помочі одного жіночого волоска, коли міг би його найти на підставі десяти очевидних фактів. Тип такого специялиста має ще другу прекомічну сторінку: домашні чудацтва. Саме ці риси складаються на дуже веселий тип, що сам собою може виповнити весь вечір сміхом. Комедія сама собою така безпретенсіональна, що на її досить примітивну завязку глядач навіть не звертає уваги. Головну ролю грає відомий, незрівняний „креатор" Швейка — Зніч.

Великий Театр: „КРИЧИ, КИТАЮ!" Ланцюг фактів у 9 ланках С. Третякова.

Зразкова агітаційна песа російського комуніста, що мала незвичайний успіх на радянських сценах. Девять сильних картин, які мають на меті показати, як „білі" висмоктують усі соки із бідних китайців і як немилосерно знущаються над ними. Представники білої раси — англійці, американці та французи — це ошуканці, дегенерати, в найкращому разі: експльоататори. „Ланцюг фактів" у цій песі підібраний так, що симпатії глядача мусять бути на боці безборонних і пригнетених китайців. Уся сила песи зосереджена на масових сценах, де своє мистецтво показує головно режісер. Бо те, що робить з такою масою автор, належить до найпримітивніших засобів канібалістичної літератури всіх епох і всіх народів.

Ніхто із нас не сумнівається, що поведінка европейців, які хотять заволодіти китайським економічним життям, мусить давати привід до великого визиску. Можемо легко уявити собі ще жахливіші сцени безправства, ніж ті, що їх вибрав Третяков. Але показати нам одного самогубця-висільника, двох невинно і свідомо задушених, розпуку знищеної рідні та розстріли чесних, бідних робітників з англійських кулеметів — все це аргументи із дешевого театрального репертуару для маси. Знаємо, що радянські пропагандисти — мистці в тій ділянці і не диво, що галерія виповнена молодю була наелектризована.

Про саму ідею песи важко заводити дискусію. Ті, що оплескують її за її ідеольогічну основу, це в 99 прц. не оборонці ідеї всесвітньої рівности та справедливости, а прихильники одної тісно означеної політичної тенденції, з якою ця песа саме написана. Тенденція ця проста: Китай повинен бути вільний в імя пролетарської революції, що насадить там робітничу владу. Нема тези, що насувала би більше сумнівів саме із погляду ідеї справедливости та рівности. При всій симпатії для всіх пригнічених і покривджених, не сумніваємося, що ідеї справедливости та рівности краще здійснені в англійській конституції і краще прикладені кожним культурним англійцем, ніж представниками тої культури та тої кляси, яких представляє нам у своїм творі автор.

Одна із найкращих рис переваги вищої европейської культури над азійськими (із усією територією колишньої Росії і нин. СРСР) — толерантність, зрозуміння для чужих суспільних і релігійних пересвідчень. Англійці своїм віковим вихованням дали найкращий тип такої людини і може саме тому панують над світом. Те, що можемо спокійно дивитись на такі песи як „Кричи, Китаю", де европейці змальовані як дикуни та кровопійці — теж доказ нашої переваги над культурою того неевропейського світа, де можуть появлятися тільки твори одної державної ідеольогії.

Песа виставлена як на найкращих европейських сценах. **м. р.**

—o—

Дописи.

СТАНИСЛАВІВЩИНА. **(Свідоме село і протестантські агітатори).** Мешканці села Побереже вибудували перед кількома роками прегарний читальняний дім на площі колишньої панщизняної тюрми. Останніми часами рух у читальні такий оживлений, що нема в селі майже душі, яка не бралаб участи в просвітянському житті. Молодь і старші, чоловіки й жінки, хлопці й дівчата — всі гуртуються в читальні. Що неділі і свята побачите в читальняній домівці і на площі перед читальнею ціле село. У великій театральній салі відбуваються по черзі виклади, голосне читання книжок, аматорські проби до драм. вистав, проби співу, випозичування книжок і вкінці товариські гри й забави для молоді. Час до часу роблять хлопці й дівчата на читальняній площі сокільські вправи. Хлопці постановили оминати коршму і не пити. Цікавий випадок трапився, коли один зломив постанову. Хлопці присудили йому за кару замітати читальняну домівку, цілий тиждень підливати читальняні щепи і виключили його в долатку на означений час від товариських забав. Покараний приняв без опору товариський присуд. Цей оживлений читальняний рух село завдячує тепер тамошнім студенткам, а саме: пп.: М. Калин, М. Шараневичівній, Р. Лещишин і І. Кравцівній. Одначе ніде нема добра без лиха. Є в селі студент М. Кокорудз, який сидів кілька літ бездільно. Аж в останньому часі, відколи перебуває в його домі евангелицький пастор, став він діяльний, але не на користь, лише на шкоду села. Праця його полягає в тому, що старається з кількома евангелицькими агітаторами ширити роздор у селі на релігійному полі. І так у часі Великодних Свят намовляв одного господаря, Івана Ходака, взяти на похорони доньки евангелицького пастора зі Станиславова. Це йому не вдалося, бо помершу поховав таки наш гр.-кат. парох о. Шараневич. Подібні ціли має цей евангелицький агітатор і в читальняній роботі. Одначе в Побережу нарід не такий темний, аби не міг відріжнити кукілю від здорового зерна, шкідливої, погубної роботи від чесної та ідейної праці. Свідомі громадяни Побережа не дадуть себе розбити на два воюючі віроісповідні табори і збережуть національну й релігійну одноцільність, яка є найпевнішою запорукою того, що нас не розібє ніяка ворожа сила. — **Сусід.**

РІВНЕ. **Організаційна недуга. — Тип волиняка. — Зразкова кооператива.** При літературно-мистецькому Т-ві ім. Лесі Українки в Рівному був співочий хор, драматичний гурток, була мистецька студія, малярські курси. Тепер окрім драматичного гуртка при „Рідній Хаті" нічого нема. Вже другий рік панує організаційна недуга, яку назвати дуже трудно, тим більше, що її симптоми звязані з ріжними громадянськими боляčками. Товариство позбулося вже помешкання, а коли не знайдеться відповідних ліків для оздоровлення, то може й померти. Коли українська справа не стояла так зле, Олександер Винославський з Рясник був щирим українцем і не шкодив своїм односельчанам. Колиж змінилося на гірше, він теж змінився: чи стратив рівновагу, чи пішов шляхом найменшого спротиву, чи повний жолоб його потягнув. Досить, що схибив. Будучи конскрипційним комісарем, перекручував навіть релігію; замісць „православний" писав у списових аркушах: римо-католик. Якщо хто протестував проти цього, лякав протоколом: не маєш, мовляв, виходка, напишу протокола і будеш відповідати. Звісно, на селі більш ходять за клуню і Винославський на цьому вигравав… Грає тепер і дальше. А таких „Сашок" музикантів на Волині багато. — Хоча село Самостріли в рівенському повіті розкомасоване на хуторі і кооперативна справа дуже терпить через зубожіння населення, всетаки кооператива там збудувала власний дім зі салею для вистав і йде населенню назустріч чим тільки може. На весну наприклад селянам помагала набувати насіння на посів і підписала вигідну умову з цукроварнею на управу буряків членами кооперативи, якими є майже всі селяни. — **К. С.**

—o—

Нові книжки й журнали.

ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО. ВОЛЬНОЕ КАЗАЧЕСТВО. 10-го травня 1932. ч. 104. Прага, ілюстрований двотижневий літер. і політ. журнал. Зміст: Павел Поляков: Дядя Янош. А. Литвиненко: Христос Воскрес! Василий Орехов: Христос Воскрес! Атаман В. Балабин: Христос Воскрес! П. Фалеев: Яик. — Почему не была создана Кубанская армия? Чужинец: Украинское казакофильство в первой половине XIX века. М. Еремнев: Франция и казаки в прошлом. И. М.: Еще о гимнах. — Нагрудный (бортовый) знак В. К. — Казаки — к казакам. — Необходимое разяснение. — Справка. — Думы и мысли. — Еще о комбатантских карточках. — Казачья эмиграция. — В Казакии.

Характеристичне явище: якийсь час у цьому журналі були й статті, бодай вірші, українською мовою. Тепер не находимо там ніодного українського слова.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.